

УДК 332.1:658

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-23](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-23)

Утенкова К. О., доктор економічних наук, доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків, Україна

ORCID: 0000-0001-9097-5431

e-mail: karinautenkova@gmail.com

Державна підтримка аграрного сектору у контексті зміцнення його економічної безпеки

Анотація. Стаття присвячена проблемам забезпечення належного рівня державної підтримки аграрного сектору у контексті зміцнення його економічної безпеки. Метою статті є розкриття організаційних засад державної підтримки аграрного сектору, аналіз її ефективності. Обґрунтована важливість забезпечення належного рівня державної підтримки аграрного сектору в умовах зміцнення і подальшого розвитку економічної безпеки. У статті розглянуто форми державної підтримки аграрного сектору. Проаналізовано програми, за якими сьогодні здійснюється державна підтримка аграрного сектору. Досліджено динаміку державного фінансування окремих програм підтримки вітчизняних аграріїв. За період 2010-2019 рр. спостерігається постійне недофінансування запланованих обсягів державної підтримки аграрного сектору. Однією з першочергових задач сьогодення є розробка нормативного документу, що визначатиме ключові аспекти подальшого зміцнення економічної безпеки аграрного сектору і буде складовою аграрної політики України. Так, розробка Стратегії розвитку економічної безпеки аграрного сектору дозволить визначити головні вектори подальшого розвитку галузі та розробити ефективний механізм управління економічною безпекою аграрного сектору. Одними з ключових напрямів реалізації стратегії мають бути: забезпечення достатніх обсягів державної підтримки аграрного сектору, здійснення її на постійних засадах і доступних умовах, подальше розширення напрямів державної підтримки, а також збільшення її обсягів до необхідних меж; а також формування фінансово-кредитного забезпечення розвитку аграрного сектору на інституційних засадах.

Ключові слова: економічна безпека; підприємство; аграрний сектор; форми державної підтримки; обсяги державної підтримки.

Utenkova Karina, Doctor of Economics, Professor of the Department of Accounting and Audit of Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaiev, Kharkiv, Ukraine

State Support for the Agricultural Sector in Terms of Strengthening its Economic Security

Abstract. Introduction. The article is devoted to the problems of ensuring the appropriate level of state support for the agricultural sector in the context of strengthening its economic security.

The purpose of the article is to reveal the organizational principles of state support for the agricultural sector, analysis of its effectiveness.

Results. The importance of ensuring the appropriate level of state support for the agricultural sector in terms of strengthening and economic security further development has been substantiated. The forms of state support for the agricultural sector have been considered in the article. The programs with the help of which the state support for the agricultural sector is carried out today have been analyzed. The dynamics of state funding of individual programs to support domestic farmers has been studied. The period 2010-2019 there was a constant underfunding of the planned amounts of state support for the agricultural sector. The negative dynamics of activity indicators of the agricultural sector enterprises since 2015 has been revealed, which was caused by the imperfect mechanism of state industry support. The results of the program implementation of financial support of agricultural producers in partial compensation of machinery and equipment cost of domestic production have been studied, as well as the analysis of the programs of cheaper loans in the agricultural sector of Ukraine.

Conclusions. It has substantiated that one of the main tasks for today is to develop a normative document that will determine the key aspects for further strengthening the economic security of the agricultural sector and will be a part of Ukraine's agricultural policy. Thus, the development of the Strategy for the economic security development of the agricultural sector will determine the main directions for further industry development and create an effective mechanism for managing the economic security of the agricultural sector. One of the key areas of strategy implementation should be: ensuring sufficient state support for the agricultural sector, its permanent implementation and affordable conditions, further expansion of state support, as well as increasing its volume to the necessary limits; as well as the formation of financial and credit support for the agricultural sector development on an institutional basis.

Keywords: economic security; enterprise; agricultural sector; forms of state support; volumes of state support.

JEL Classification: M 20, M29, O13, Q10.

Постановка проблеми. Економічна безпека цілому чи окремих суб'єктів), який в умовах аграрного сектору є вагомим складником економічної безпеки держави і передбачає такий стан системи (у цілому чи окремих суб'єктів), який в умовах перманентного впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища забезпечує стабільність

¹Стаття надійшла до редакції: 05.03.2021

Received: 05 March 2021

функціонування і прогресивний розвиток аграрного сектору, що створює умови для збереження і подальшого відтворення ресурсного потенціалу, гарантує продовольчу безпеку, сприяє розвитку сільських територій [1]. Сучасне макроекономічне середовище аграрного сектору України характеризується високим ступенем невизначеності, що, насамперед, зумовлено непослідовною аграрною політикою нашої держави.

Однією з ключових зовнішніх загроз для економічної безпеки аграрного сектору є неефективний механізм державної підтримки аграрного виробництва, який, по суті, повинен пом'якшити наслідки неефективності товарообміну сільського господарства з іншими галузями економіки.

Аналіз останніх публікацій і досліджень.

Проблеми регулювання економічної безпеки аграрного сектору на рівні держави досліджено у працях провідних науковців: Ю. Лупенка, В. Месель-Веселяка [2], В. Вакуленко [3], Л. Васильєвої [4], О. Панухник [8] та інших. Залишаються актуальними питання щодо забезпечення належного рівня державної підтримки аграрного сектору у контексті зміцнення його економічної безпеки. Саме тому своєчасними є подальші дослідження у цьому напрямі.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є розкриття організаційних засад державної підтримки аграрного сектору, аналіз її ефективності.

У процесі досягнення мети вирішено такі основні завдання: розглянуто форми державної підтримки аграрного сектора; проаналізовано програми, за якими сьогодні здійснюється державна підтримка аграрного сектора; досліджено динаміку державного фінансування окремих програм підтримки вітчизняних аграріїв; досліджено результати реалізації програми фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників за напрямом часткової компенсації вартості техніки та обладнання вітчизняного виробництва, а також проведено аналіз дії програм здешевлення кредитів у аграрному секторі України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Експерти у сфері вітчизняної аграрної політики єдині в думці, що для сталого розвитку галузі необхідна підтримка держави, яка виражається в ефективному використанні набору інструментів і механізмів державного регулювання аграрної сфери, що базуються на ідеї аграрного протекціонізму.

При цьому основою розвитку сільськогосподарського виробництва в сучасних економічних реаліях повинно стати розвинене інституційне середовище, здатне формувати умови для активізації інвестиційно-інноваційних та інтеграційних процесів, розвитку імпортозамінних виробництв, підвищення

кваліфікації кадрів. Механізми державної підтримки та регулювання галузі мають спиратися на такі економічні важелі та інструменти: податки, кредити, субсидії, гранти тощо [3].

У цілому ж механізм державної підтримки повинен поєднувати в собі різні форми її забезпечення: пряму (субсидування); непряму (пільгове оподаткування тощо); опосередковану (прямо не пов'язану з аграрним виробництвом) державну підтримку аграрних товаровиробників. Гармонійне поєднання цих форм підтримки надає механізму додаткової стійкості та ефективності [4].

Механізм державної підтримки аграрного сектору регулюють Закони «Про державний бюджет України» [5] і «Про державну підтримку сільського господарства України» [6], а порядок витрачання бюджетних коштів щорічно визначає окремими постановами Кабінет Міністрів України.

Сьогодні також діє Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 р., метою якої є створення організаційно-економічних умов для ефективного, соціально спрямованого розвитку аграрного сектору економіки, стабільного забезпечення промисловості сільськогосподарською сировиною, а населення – високоякісною та безпечною вітчизняною сільськогосподарською продукцією, збільшення обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю, посилення присутності України на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства [7]. Автори Концепції звертають увагу на три можливі варіанти розвитку аграрного сектору економіки (рис. 1).

При цьому оптимальним вважають третій варіант, який передбачає врахування передового досвіду країн з розвинутою аграрною економікою. У державах ЄС рівень підтримки за методикою Організації економічного співробітництва та розвитку становить до 20 % вартості випуску продукції сільського господарства, на 2014–2020 рр. передбачало 408 млрд євро. Спільна сільськогосподарська політика – головний інструмент політики аграрної підтримки ЄС, який складається з двох таких компонентів: підтримка ринків та прямі виплати і заходи з розвитку сільських територій (удосконалення фермерських структур, модернізація сільського господарства, агроекологічні заходи, якість життя на селі тощо) [7].

До основних проблем державної підтримки сільського господарства в Україні потрібно віднести відсутність довіри до держави у цій сфері з боку сільгоспвиробників, а також недостатній рівень впливу заходів бюджетної підтримки на розвиток вітчизняного сільського господарства [8].

Варіанти розвитку аграрного сектору економіки

I варіант характеризується збереженням нестабільних за обсягом і часом розмірів фінансування розвитку аграрного сектору економіки, наданням переваги адміністративним методам регулювання ринку на противагу сучасному ринковому інструментарію, недостатньою акцентованістю аграрної політики стосовно певних груп виробників (насамперед дрібнотоварного сектора). **Недолік:** не забезпечується розв'язання основних проблем розвитку с.-г. виробництва, зокрема його інтеграція у світовий економічний простір, формування ефективного, соціально спрямованого аграрного сектору економіки

II варіант полягає у виконанні заходів прогностичних і програмних документів економічного та соціального розвитку аграрного сектору економіки, розроблених на короткостроковий період (річне планування). **Недолік:** відсутність системності й послідовності виконання короткострокових заходів, що ускладнює досягнення цільових орієнтирів, визначених у стратегічних програмних документах розвитку галузі і країни

III варіант передбачає визначення, розроблення та імплементацію напрямів розвитку аграрного сектору економіки в рамках програми на основі оптимізації його виробничої і соціальної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності с.-г. виробництва, нарощування його обсягів, поліпшення якості і безпечності с.-г. продукції, охорони навколишнього природного середовища та відтворення природних ресурсів, підвищення рівня зайнятості сільського населення. Передбачено врахування досвіду держав з розвинутою аграрною економікою, який свідчить, що аграрна політика реалізується переважно через заходи економічного стимулювання та державної підтримки аграрного виробництва

Рисунок 1 – Варіанти розвитку аграрного сектору відповідно до Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 р.

Джерело: складено автором за матеріалами [7]

Причинами виникнення таких проблем науковці небезпідставно називають постійне недофінансування програм бюджетної підтримки, часту зміну правил розподілу бюджетних коштів за окремими програмами підтримки, наявність певних обмежень для суб'єктів аграрного бізнесу щодо доступу до

програм бюджетної підтримки, а також корупційну складову механізму державної підтримки. У табл. 1 надано інформацію про заплановані і фактичні обсяги державної підтримки аграрного сектору у 2010-2018 рр.

Таблиця 1. Обсяги державної підтримки аграрного сектору

Роки	Валова продукція (ВП) у постійних цінах, млрд грн	Видатки Державного бюджету України				Обсяги недофінансування, млрд грн
		заплановані		фактичні		
		усього, млрд грн	у % до ВП	усього, млрд грн	у % до ВП	
2010	187,5	0,17	0,1	0,13	0,07	0,04
2011	225,4	1,79	0,79	0,73	0,32	1,06
2012	216,6	1,21	0,56	0,83	0,38	0,38
2013	246,1	0,87	0,35	0,85	0,34	0,02
2014	251,4	0,99	0,39	0,42	0,17	0,47
2015	239,5	0,56	0,23	0,33	0,14	0,23
2016	254,6	0,35	0,14	0,13	0,05	0,22
2017	244,1	5,03	2,06	4,9	2,01	0,13
2018	261,8	4,28	1,63	3,51	1,34	0,77

Джерело: складено автором за матеріалами [9]

Отже, за досліджуваний період спостерігається постійне недофінансування запланованих обсягів державної підтримки аграрного сектору. Водночас, дані табл. 2 свідчать про негативну динаміку

показників діяльності підприємств аграрного сектору з 2015 року, причиною якої у тому числі є недосконалий механізм державної підтримки галузі.

Таблиця 2. Динаміка показників діяльності підприємств аграрного сектору

Показники	Роки					
	2010	2015*	2016*	2017*	2018*	2019*
Фінансовий результат до оподаткування, млн грн	17320,5	101996,1	90122,1	68606,5	70770,2	90836,3
Підприємства, які одержали прибуток до оподаткування:						
у % до загальної кількості	69,8	89,0	88,4	86,8	86,8	83,5
Фінансовий результат, млн грн	22152,9	127609,0	102788,8	88986,2	93549,5	115329,8
Підприємства, які одержали збиток до оподаткування:						
у % до загальної кількості	30,2	11,0	11,6	13,2	13,2	16,5
Фінансовий результат, млн грн	4832,4	25612,9	12666,7	20379,7	22779,3	24493,5
Чистий прибуток (збиток), млн грн	17253,6	101912,2	89816,3	68276,8	70461,8	90167,0
Підприємства, які одержали чистий прибуток:						
у відсотках до загальної кількості	69,6	88,9	88,4	86,7	86,7	83,4
Фінансовий результат, млн грн	22094,9	127525,5	102496,1	88676,3	93249,0	114666,4
Підприємства, які одержали чистий збиток:						
у відсотках до загальної кількості	30,4	11,1	11,6	13,3	13,3	16,6
Фінансовий результат, млн грн	4841,3	25613,3	12679,8	20399,5	22787,2	24499,4
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	17,5	30,4	25,6	16,5	14,2	16,1
Рівень рентабельності операційної діяльності, %	24,5	43,0	33,6	23,2	18,9	19,3

* без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій і Луганській областях.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [10]

Розглянемо більш детально окремі напрями державної підтримки (табл. 3). Аналіз фінансування державної підтримки розвитку підприємств аграрного сектору свідчить про зростання у 2018–2020 рр. обсягів фінансування за програмою «Фінансова підтримка

заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів». Водночас скоротилося фінансування за програмою «Державна підтримка галузі тваринництва, зберігання та переробки с.-г. продукції».

Таблиця 3. Фінансування державної підтримки розвитку підприємств аграрного сектору за рахунок загального фонду державного бюджету, млн грн

Програма / напрям підтримки	Передбачені обсяги		
	2018 р.	2019 р.	2020 р.
2801030 «Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів»	266,0	127,6	1200,0
2801230 «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств»	200,0	800,0	400,0
2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними»	400,0	400,0	400,0
2801460 «Надання кредитів фермерським господарствам»	-	200,0	200,0
2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва, зберігання та переробки с.-г. продукції»	2401,0	3500,0	1000,0
2801580 «Фінансова підтримка с.-г. товаровиробників»	955,0	881,8	1000,0
у т.ч. часткова компенсація вартості с.-г. техніки та обладнання вітчизняного виробництва	955,0	681,8	1000,0
Разом	4232,0	5909,0	4200,0

Джерело: складено автором за матеріалами [9]

Зазначимо, що заплановані на 2020 р. обсяги державної підтримки у розмірі 4,2 млрд грн не відповідають реальній потребі сільськогосподарських товаровиробників. Задекларована після відміни спецрежиму ПДВ підтримка в обсязі 1% ВВП по суті зараз не виконується, оскільки 4,2 млрд грн становлять близько 40% від необхідної суми.

На нашу думку, повернення до спецрежиму ПДВ було б варіантом, який хоча б і коштував Державному бюджету чималих сум, однак забезпечив би реальну підтримку сільського господарства, сприяв зменшенню тінізації економіки та створив передумови для подальшого зростання виробництва.

Проаналізуємо ситуацію, що склалася після відміни спецрежиму ПДВ. Щорічний обсяг коштів

Державного бюджету України, які спрямовуються на сільськогосподарської техніки та обладнання державну підтримку сільськогосподарських вітчизняного виробництва у 2017-2020 рр., показано товаровиробників як часткова компенсація вартості на рис. 2.

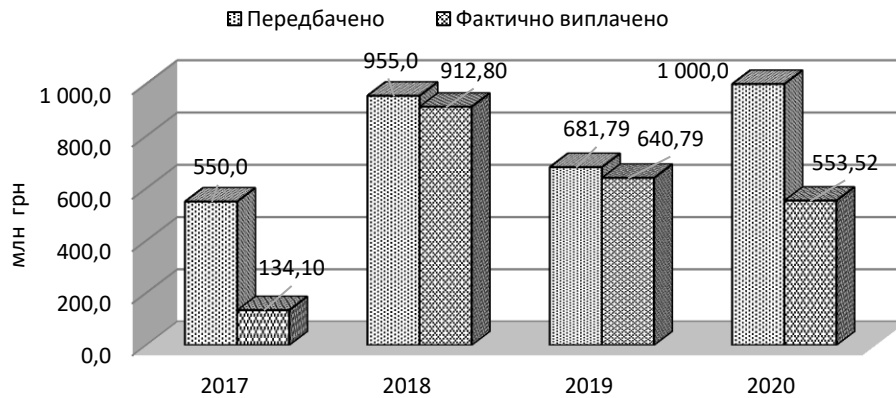

Рисунок 2 - Обсяг коштів Державного бюджету України, спрямованих на часткову компенсацію вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва

*Інформацію за 2020 р. подано станом на 1 червня 2020 р.

Джерело: складено автором за матеріалами [11]

Зауважимо, що компенсація вартості техніки та обладнання здійснюється також через уповноважені банки в розмірі 25 % без урахування ПДВ. Компенсації підлягає техніка та обладнання, включені до Переліку техніки та обладнання, який формує Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Реалізація програми фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників за напрямом часткової компенсації вартості техніки та обладнання вітчизняного виробництва дозволила досягти у 2017–2019 рр. таких результатів (табл. 4).

Таблиця 4. Результати реалізації програми фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників за напрямом часткової компенсації вартості техніки та обладнання вітчизняного виробництва

Показник	Роки		
	2017 (20 %)	2018 (25 %)	2019 (грудень 2018 р. та січень-листопад 2019р.) (25 %)
Видатки, передбачені з державного бюджету, млн грн	550	955	681,79
Фактично використано бюджетних коштів, млн грн	134,1 (24%)	912,8 (96%)	1 205,46 (176,8%)
Кількість сільськогосподарських товаровиробників, од., у т. ч.:	1220	7043	9508
фермерських господарств	618	4000	5251
Середня вартість компенсації, тис. грн на 1 господарство	109	130,4	107,7
Середня вартість компенсації за одиницю техніки та обладнання, тис. грн	46,1	53,1	48,0
Кількість заводів-виробників с.-г. техніки, включених до переліку	40	141	181
Кількість найменувань техніки, од.	792	9 254	12 542
Придбано техніки, од.	2906	17182	25075
Вартість придбаної техніки, млн грн	804,3	4401,4	5786,2

Джерело: складено автором за матеріалами [11]

Ефективність реалізації бюджетної підтримки за цим напрямом можна оцінити на основі показників, наведених у табл. 5. Зокрема, можна зробити висновок

про зростання частки вітчизняної техніки у формуванні ринку сільськогосподарської техніки за розглянутий період у два рази (з 16,8 до 33,0 %).

Таблиця 5. Частка техніки та обладнання вітчизняного виробництва у формуванні ринку сільськогосподарської техніки

Показник	Роки			
	2016	2017	2018	2019
Придбано всього с.-г. техніки, млрд грн	8,9	12,5	18,5	17,9
з них вітчизняної техніки, млрд грн	1,5	1,9	6,0	5,9
у т. ч. з частковою компенсацією вартості, млрд грн	–	0,8	4,4	5,8
Відсоток вітчизняної техніки у формуванні ринку с.-г. техніки та обладнання, %	16,8	15,2	32,0	33,0

Джерело: складено автором за матеріалами [11]

Крім того, за інформацією Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [11], у 2017–2019 рр. зросла кількість машинобудівних підприємств, які виробляють техніку та обладнання для аграрного сектору, в 4,5 раза із 40 до 181 підприємства. За цей же період номенклатуру вітчизняної техніки та обладнання було розширено в 6,3 раза з 792 до 12542 од. Унаслідок цього в сільськогосподарському машинобудуванні було створено понад 5 тис. додаткових робочих місць. А надходження до бюджетів усіх рівнів становили – 1,9 млрд грн. Таким чином, мультиплікатор сплати податків від реалізації програми за 2019 р. становив 1:1,7.

Досить серйозною зовнішньою загрозою для економічної безпеки аграрного сектору є і низький рівень доступності кредитних ресурсів. Як відомо, високі процентні ставки за користування кредитами, у першу чергу для підприємств малого та середнього

бізнесу, а також відсутність ліквідної застави позбавляє більшість аграріїв, зокрема малого та середнього бізнесу, можливості скористатися кредитними ресурсами.

У табл. 6 наведено інформацію щодо реалізації програми здешевлення кредитів у агропромисловому комплексі України у 2016–2019 рр. Насамперед спостерігається різке скорочення обсягів фінансування за цим напрямом у 2019 р. Ситуація є незадовільною, що підтверджує інформація, отримана у відповідь на запит Міністерства аграрної політики від структурних підрозділів облдержадміністрацій, що забезпечують виконання функцій з питань агропромислового розвитку. За їхніми даними, загальна потреба сільськогосподарських товаровиробників у 2019 р. в компенсаційних коштах становила 451,8 млн грн, але фактичне забезпечення досягло лише 127,1 млн грн, тобто дефіцит фінансування за вказаним напрямом становив 324,6 млн грн.

Таблиця 6 Аналіз дії програм здешевлення кредитів у аграрному секторі України у 2016–2019 рр.

Показник	Роки			
	2016	2017	2018	2019*
Передбачено планових асигнувань за бюджетною програмою здешевлення кредитів, млн грн	285,0	300,0	266,0	127,1
Фактично використано: млн грн	279,8	294,9	265,9	124,9
%	98,2	98,3	99,9	98,2
Загальна сума кредитів, яка підлягала компенсації, млрд грн	12,5	12,2	9,1	4,6
Структура кредитів, вартість яких була частково компенсована, %:				
а) за строками користування кредитами:				
до 1 року	58,4	46,2	87,1	84,8
більше 1 року	41,6	53,8	12,9	15,2
б) за напрямками використання кредитних коштів:				
витрати у галузі рослинництва	45,5	57,1	59,2	**
витрати у галузі тваринництва	21,8	29,3	27,4	**
закупівля молодняка с.-г. тварин та птиці	2,3	6,5	**	**
інші витрати	30,4	7,1	13,4	**
Загальна кількість підприємств, які скористалися програмою здешевлення кредитів, од.	663	626	719	429

* Інформація станом на листопад 2019 р.

** Інформація відсутня.

Джерело: складено автором за матеріалами [12]

Виділення коштів на додаткову потребу обсягом 324,6 млн грн разом з раніше передбаченими державним бюджетом коштами (127,1 млн грн) дозволили б здешевити 1023 підприємствам залучені кредити обсягом більш ніж 10,6 млрд грн. Отже, очевидно, що потреба сільськогосподарських товаровиробників у компенсаційних коштах за програмою фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі через механізм здешевлення кредитів у кілька разів перевищує фактично виділені асигнування [12].

За даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у 2021 році для здешевлення кредитів планується спрямувати 1,2 млрд грн. Це має стати однією з найуспішніших програм підтримки аграріїв, яка надасть доступ до дешевого кредитування та сприятиме залученню коштів в аграрний сектор. За підрахунками міністерства скористатися програмою та отримати компенсацію зможуть понад 4,4 тисячі сільгоспвиробників.

Висновки. Формування аграрної політики в Україні характеризується, перш за все, відсутністю єдиного законодавчого акту, який би формував її цілі та завдання у довгостроковій перспективі. Аграрну політику України можна охарактеризувати як політику, якій часто притаманні ситуативні й неузгоджені рішення, що слабо корелюють із загальнонаціональними і глобальними цілями та

завданнями. Така неузгодженість і відсутність єдиного нормативного регулятора пояснюється наявністю неструктурованого поля суб'єктів, що визначають аграрну політику галузі. Однією із першочергових задач сьогодення є розробка нормативного документу, що визначатиме ключові аспекти подальшого зміцнення економічної безпеки аграрного сектору і буде складовою аграрної політики України. На нашу думку, розробка Стратегії розвитку економічної безпеки аграрного сектору дозволить визначити головні вектори подальшого розвитку галузі та розробити ефективний механізм управління економічною безпекою аграрного сектору і на рівні окремих суб'єктів господарювання, і на рівні держави в цілому.

Так, одними із напрямів реалізації стратегії мають бути:

забезпечення достатніх обсягів державної підтримки аграрного сектору, здійснення її на постійних засадах і доступних умовах. Подальше розширення напрямів державної підтримки, а також збільшення її обсягів до необхідних меж;

формування фінансово-кредитного забезпечення розвитку аграрного сектору на інституційних засадах за допомогою створення системи земельно-іпотечного кредитування, надання пільгових кредитів, часткової компенсації вартості кредитів. Формування системи мікрокредитування дрібних сільськогосподарських виробників.

Література:

1. Утенкова К. О. Теоретичний базис дослідження механізму економічної безпеки аграрного сектору. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том. 5. № 2. С. 327–335.
2. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства Україна на період до 2020 року : монографія / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. Київ: Інститут аграрної економіки, 2012. 182 с.
3. Вакулєнко В.Л. Шляхи вдосконалення державного регулювання агропромисловості. *Економіка і суспільство*. 2018. № 19. С. 110-115.
4. Васильєва Л.М. Державна підтримка аграрного сектору економіки країни в умовах функціонування в складі СОТ як основа забезпечення продовольчої безпеки. *Modern Economics*. 2019. № 17. С. 55-60.
5. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України № 294-IX від 14 листопада 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-IX>
6. Про державну підтримку сільського господарства України : закон України № 1877-IV від 24 червня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
7. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80>
8. Панухник О.В. Напрями та шляхи трансформації державної підтримки суб'єктів аграрної сфери України. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 1. С.5-10.
9. Стан фінансування програм підтримки АПК у 2019 році. *Інформаційно-аналітичний портал АПК України*. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/pidtrimka/stan-finansuvannya-program-pidtrimki-apk-u-2019-roci>
10. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Урядова програма здешевлення сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва у 2020 році. *Інформаційно-аналітичний портал АПК України*. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/pidtrimka/kompensaciya-sg-tehniki>
12. Звіти про огляд витрат державного бюджету у сфері агропромислового комплексу в частині фінансової підтримки заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів. *Інформаційно-аналітичний портал АПК України*. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/pidtrimka/zviti-pro-oglyad-vitrat-derzhavnogo-byudzhetu-u-sferi-agropromislovogo-kompleksu-v-chastini-finansovoyi-pidtrimki-zahodiv-v-apk-shlyahom-zdeshevlennya-kreditiv>

References:

1. Utenkova, K. O. (2020). Theoretical basis for the study of the mechanism of economic security of the agricultural sector. *Ukrainskyj zhurnal prykladnoji ekonomiky*, 5(2), 327-335 [in Ukrainian].

2. Lupenko, Yu.O. & Mesel-Veseliak, V.Ya. (2012). *Stratehichni napriamy rozvytku silskoho hospodarstva Ukraina na period do 2020 roku*. Kyiv: Institute of Agrarian Economics [in Ukrainian].
3. Vakulenko, V. L. (2018). Ways to improve state regulation of agricultural production. *Ekonomika i suspilstvo*, 19, 110-115 [in Ukrainian].
4. Vasilieva, L. M. (2019). State support of the agricultural sector of the country's economy in terms of functioning within the WTO as a basis for food security. *Modern Economics*, 17, 55–60 [in Ukrainian].
5. Verkhovna Rada of Ukraine (2019). About the State Budget of Ukraine for 2020 (Order No. 294-IX, November 14). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-IX> [in Ukrainian].
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2004). About the state support of agriculture of Ukraine. (Order No. 1877-IV, June 24). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15> [in Ukrainian].
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015). The concept of the State target program for the development of the agricultural sector of the economy for the period up to 2022. (Decree No. 1437-p., December 30). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80> [in Ukrainian].
8. Panuhnik, O. V. (2017). Directions and ways of transformation of state support of subjects of agrarian sphere of Ukraine. *Aktualjni problemy innovacijnoji ekonomiky*, 1, 5-10 [in Ukrainian].
9. Status of financing of agro-industrial complex support programs in 2019. *Information and analytical portal of the AIC of Ukraine*. Retrieved from <https://agro.me.gov.ua/ua/pidtrimka/stan-finansuvannya-program-pidtrimki-apk-u-2019-roci> [in Ukrainian].
10. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
11. Government program to reduce the cost of agricultural machinery and equipment of domestic production in 2020. *Information and analytical portal of the AIC of Ukraine*. Retrieved from: <https://agro.me.gov.ua/en/pidtrimka/kompensaciya-sg-tehniki> [in Ukrainian].
12. Reports on the review of state budget expenditures in the field of agro-industrial complex in terms of financial support for measures in the agro-industrial complex by reducing loans. *Information and analytical portal of the AIC of Ukraine*. Retrieved from <https://agro.me.gov.ua/en/pidtrimka/zviti-pro-oglyad-vitrat-derzhavnogo-byudzhetu-u-sferi-agropromislovogo-kompleksu-v-chastini-finansovoyi-pidtrimki-zahodiv-v-apk-shlyahom-zdeshevlennya-credit> [in Ukrainian].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License